

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ
ПО ТРАНСПОРТ И ЛЕКА ПРОМИШЛЕНОСТ
ГРАД ОМУРТАГ

Шестте ястребинчета

Шестте ястребинчета

Едва ли ще има българин , чието сърце да не е трепне, запознавайки се с трагичните събития в с. Ястребино на 19 декември 1943 година.

Трите деца Стойне, Иван и Надежда са от едно семейство — на бедния чакълджия Петър Калайджийски.

Най-малкият е **Стойне** — седемгодишен първокласник, роден на 18 декември 1936 година. Той още не може да изговаря буквата “р”, но е първенец на класа, чете най-изразително, изписва най-красивите букви, макар понякога да няма пари за тетрадка и молив.

Иван е деветгодишен, роден на 19 декември 1934 година. Съсредоточено и будно дете. Мечтае да стане машинист.

Най голяма е **Надежда** — дванадесетгодишна, родена на 16 ноември 1931 година, ученичка в първи прогимназиален клас. Мечтае да стане учителка. Двете по-големи дъщери на семейството са в града — слугуват на богатите, а синът Рангел е партизанин.

Димитринка е родена на 3 ноември 1932 г. Баща ѝ е член на БЗНС. Братята и сестрите на осемчленното ѝ семейство са поели вече своя път. Един от братята ѝ — Стойне за последен път е бил в селото през декември 1940 г.

Четири от невинните жертви на фашизма на Тузлушкото село Ястребино са от семейството на Иван Димитров.

Две от тях са сестричките-близначки **Ценка и Цветанка**, родени на 5 март 1930 година.

След като завършили първоначалното си образование в Ястребино се записват в прогимназията в с. Любичево. Всеки ден, в студ, мраз и виелица децата ходят до съседното село и се връщат. Те знаят къде се укрива батко им Митко с другарите си и поддържат връзка с тях. Носят им храна, дрехи, информират ги за обстановката в селото.

Какво предшества кървавата трагедия?

Ден по-рано, на 19 декември, около 10 ч. сутринта след зловещите звуци на барабана селският глашатай обявява блокада и предупреждава никой да не напуска дома си, защото ще се стреля без предупреждение. Блокадата се провежда, за да се спре все по-разрастващото се партизанско движение в Тузлука, да се унищожи Омуртагският партизански отряд, както и неговите най-активни ятаци и помагачи. В тази мащабна акция вземат участие общо 5500 души.

Ролята на **главен екзекутор** е възложена на 19-и Разградски пехотен полк с командир полк. Иван Атанасов. От ареста в град Омуртаг, намиращ се в гимназията, на него са предадени 23-ма антифашисти и са разстреляни без съд и присъда в различни краища на околията - главно по шосето Омуртаг-Антоново, Омуртаг-Попово и Антоново-Попово. Между тях са и Ангел и Станка - родителите на 17-годишния гимназист Чавдар Калайджиев.

Върхът на фашисткия садизъм обаче е в Ястребино.

Родната къща на трите убити деца Стойне, Иван и Надежда Калайджийски. В нея е роден и оцелелият Чавдар Калайджиев

Дни преди кървавата драма, на 16 декември, в село Дългач, Търговишко, Втора картечна рота с командир подпоручик Константин Йорданов разстрелва съпругата и малкия син на партизанина Иван Кривлев. На подпоручика е заповядано да проведе акцията в Ястребино - най-комунизираното село в околията. Към него е прикрепен и полицейският агент Стоян Узунов. Сутринта на 20 декември ротата блокира селото. Команда от 5-6 полицаи, войници и цивилен агент претърсват всяко кътче. До 11,30 ч. са арестувани 24 души. Обречените са 18 от тях, между които и шестте невръстни деца. Те са част от семействата на партизаните и нелегалните. Там е 75-годишният грохнал старец дядо Стойне. Команда от 10 подбрани от подпоручик Йорданов и от агента Узунов войници начело с фелдфебела на ротата като стадо овце подкарват жертвите си, преминават през мегдана на селото, насочват ги към близката гора и на една пътека по команда залпово са повалени, без да се стряскат от писъците и воплите им. Веднага ги заравят в общ гроб, но още същата нощ са извадени, после транспортират труповете в неизвестна посока и през април 1944-а ги изгарят. Това става ясно чак след 9 септември.

Навярно стреснати от кървавата драма с невинни жертви, късно вечерта на 20 декември 1943-а е издадена заповед **разстрелите да се спрат**, която е донесена от офицер с мотор. Това спасява живота на 44 души от селата Присойна, Божица и Любичево, арестувани и определени за екзекуция.

Убитите на 20-и в Ястребино са от 6 различни семейства. Общото между тях е, че от всяко семейство е излязъл по един човек при партизаните.

Дървото, до което е убит най-възрастният от 18-те - дядо Стойне. На металната табелка е написано какво се е случило преди 70 години

По време на заседанията на Народния съд (20 декември 1944 - 2 април 1945 г.) са изяснени с точност участвалите в разстрела. В показанията си фелдфебел-школникът Никола Маринов Николов, командвал откриването на огъня, дословно заявява: „Йорданов извика в двора на общината освен мен и записаните в листчето (следват имената на няколко човека - б.а.).“ Установено е, че в разстрела са участвали още Герасим и Трайко (от Македония), които са били най-ефективни в стрелбата. Особено усърдие полага и Минчо Вълков (от селото на Йорданов), който лично убива 75-годишния дядо Стойне Станков. Пред Народния съд той заявява: „Ротният командир - подпор. Йорданов, извика фелдфебела на ротата и му каза, че тия задържани ще бъдат разстреляни от група войници, а той ще бъде старши на групата.“ Подсъдимият Рачо Илиев уточнява пред съда: „Никой не ни е питал дали искаме да убиваме.“

Командата за разстрела е трябвало да се подаде от фелдфебел Стойчо Тодоров, но му прилошава и тя се изпълнява от фелдфебел-школника Никола Николов. Според Чавдар Калайджиев е възможно между

войниците, участвали в екзекуцията, да е имало симпатизанти или даже членове на Работническия младежки съюз, но те всъщност са били просто изпълнители на военна заповед. „За кой ли път българската армия бе употребена като екзекутор на собствения си народ. Знае се точно, че Йорданов и други от убийците са били активни членове на Легион“, обобщава оцелелият Калайджиев и нарича Ястребино вторият Батак в българската нова история.

Националният детски комплекс „Ястребино“, открит през 1979 г. от Тодор Живков, някога бе един от най-посещаваните в страната. Днес част от него е занемарен, макар да се използва от ученици за т.нар. зелено училище.

Децата днес не знаят какво е партизанин

Наблизо до мястото, където са убити шестте деца от Ястребино, на 23 септември 1979 г. лично първият човек в държавата Тодор Живков открива голям дом-паметник, познат още като Национален пионерски комплекс. В годините преди 10 ноември 1989-а в него всекидневно от цялата страна пристигат цели класове, които провеждат обучението си под ръководството на учители, назначени на щат към комплекса. Там мнозина получават и пионерските си

връзки. Отначало домът разполага с 320 легла, библиотека и читалня, голяма зала за тържествени ритуали и изложбена зала.

Властта обявява шестте ястребинчета за деца герои и защитава тази си теза през всичките години по време на предишния строй. Сега обаче случилото се е почти забравено. Днешните деца нямат представа и дори обяснение за случилото се преди 70 години - първо, няма откъде да го научат, и второ - според някои това не е и нужно. Поколенията на ХХІ трудно могат да обяснят думи като партизанин, комунист, фашист... Сега базата се нарича Национален детски комплекс - разполага с три корпуса и 195 места и се използва основно като място за провеждане на т.нар. зелено училище.

Училището, в което са учили ястребинчетата, отдавна е затворено. Само когато дойде група с деца, се отключва, за да бъдат показани запазените две класни стаи с боядисани в зелено чинове, на които са седели жертвите.

УБИЙСТВОТО

По предварително подготвен списък са арестувани семействата на шестима партизани. По случайност тогава няколко деца не са у дома си и се спасяват. Арестувани са 18 души, от които шест деца и двама старци - Петър и Стоянка Калайджийски с трите им деца: Надежда - на 12 г., Иван - на 9 г. и Стойне - на 7 г.; Иван и Марийка Димитрови заедно с по-малките им деца близначките Ценка и Цветанка - по на 13 г.; Лазарка и Петко Стоичкови с 11-годишната им дъщеря Димитринка; Мара и Рангел Дончеви; Станка и Димитър Богословови и дядо Стойне на 75 г. и баба Наста на 70 г.

Арестуваните отначало са отведени в общината на селото и формално са разпитани от подпоручик Йорданов. До последно те смятат, че ще ги интернират, никой не очаква да бъде убит. По обед ги повеждат по посока на общинския център Поляне (Антоново), после им заповядат да свърнат към поляна в гората.

Подпоручикът получава заповед от командира на полка полк. Атанасов да ликвидира ятаците на нелегалните, но явно се престаравя и заповядва да бъдат разстреляни жените и децата наред с мъжете.

Още по пътя е убит 75-годишният дядо Стойне, тъй като не може повече да върви. После в гората идва ред и на останалите - за да не бягат, първо прострелват краката на арестуваните. Въпреки това някои от дечицата побягват, но застигнати от изстрелите, падат завинаги на замръзналата земя. Незасегнат между трупове остава малкият Стойне. Зашеметен и уплашен, той моли да не го убиват. Жесток изверг стреля и детето пада мъртво.

На самата екзекуция подпоручик Йорданов не присъства, командва я по негова заповед фелдфебел-школьник Никола Маринов, който е на редовна служба и по ирония на съдбата е ремсисст. (След 9 септември Йорданов е осъден на смърт от Народния съд, но Маринов се разминава с малко затвор, по-късно е инженер в Плевен.) Подпоручик Йорданов и агентът Узунов идват след това и доубиват все още живите. После уверяват ястребинци на площада, че арестуваните хукнали да бягат и войниците заради това ги застреляли. Принуждават съселяните на убитите да ги погребат. До самото място на разстрела ужасените хора изкопават един общ гроб и полагат в него разстреляните по семейства.

Акцията завършва с разграбване и опожаряване до основи на къщите на жертвите от войниците и офицерите.

Говори се, че малко след разстрела в Ястребино пристига офицер на мотор с кош, който носи заповед за отмяна на екзекуцията. Командирът на полка не очаква подобно зверство и изгубва ума и дума, като чува за извършеното.

Последвалата безсънна и страшна нощ е нарушена от шума на камиони с войници, дошли пак по заповед на подпоручик Йорданов да изровят трупове. За да не останат никакви следи от кървавото престъпление, закарват вкочанените тела в гората край с. Долна Златица, натрупват ги на клада и ги изгарят. Сред убитите има хора с всякакви по убеждения - от фанатичния комунист Рангел Дончев, който се увлича по комунистическите идеи, докато е на гурбет в Америка, до кроткия Димитър Богословов, който е далеч от нелегалните работи и предупреждава дъщерите си Катя (партизанка) и Марийка (политзатворничка), че се набъркват в опасно дело и се чуди какво ще стане с тях. Става това - той и съпругата му Станка са разстреляни, Катя загива като партизанка, Марийка попада в затвора. След 9 септември 1944 г. палачите са настигнати от възмездието. В интерес на истината трябва да се каже, че в годините на демокрацията никой не надигна глас те да бъдат оневинени и реабилитирани. Още през 1946 г. на мястото на разстрела е издигнат скромнен паметник-обелиск. На паметната плоча са изсечени имената и на другите 6 ястребинци, убити от полицията.

ПАМЕТ

Във възстановената къща на семейство Калайджийски, намираща се на около 1,5 км от центъра на с. Ястребино, е уредена музейна сбирка. Освен подредения с лични вещи на семейството и с предмети от интериора на къщата, тук е устроена експозиция с много документален и снимков материал.

Тоталитарната власт обявява шестте деца за герои и задейства цялата си пропагандна машина в защита на тази теза. Рангел Калайджийски - партизанинът, заради когото са убити родителите, сестричката и двамата му братя, приживе казва друго: *„На възрастта, на която загинаха, те нямаха време, не можеха да бъдат герои.“* Той ги определя като великомъченици на свободата. Ако свободата на някои сега звучи пресилено, може да се каже, че разстреляните в Ястребино през декември 1943 г. деца са мъченици на една идея. Училищната сграда, в която са учили децата, сега е читалище. На втория етаж в тяхна памет е възстановена класна стая от онова време с три реда зелени чинове. Върху първите стоят табелки с имената на шестимата разстреляни ученици. Най-вяло до прозореца е името на 7-годишния Стойне Калайджийски. Отляво е паметна стена със снимките на децата и кратките им биографии. Единствено Стойне бил толкова малък, че не успели да го фотографират. В стъклена витрина под стената с портретите са подредени ордените "За народна свобода 1941-1944 г. втора степен", с които децата са удостоени посмъртно. В класната стая и в коридора пред нея са подредени увеличени фотографии, останали от разстреляните. Старо сметало допълва експозицията.

Непосредствено до лобното място на 18-те е издигнат паметник на невинните невръстни жертви - Националният мемориален комплекс "Ястребино". Открит е през септември 1979 г., като сега е подчинен на Министерството на образованието. Базата разполага с 3 корпуса и 195 места и се използва основно като място за провеждане на зелено училище и летни детски лагери.

Известни творци са се вдъхновявали от драмата им: писателят Богдан Глогински написа повестта "В Ястребино свирят куршуми", режисьорът Милен Гетов създаде през 1979 г. игралния филм "Юмруци в пръстта" по сценарий на Никола Статков и Иван Славков, Светлин Русев нарисова "Ястребинци"...

Днес тези деца са забравени. Както и близките им, които също са разстреляни. В облак прах тънат ученическите им чинове, а пътеките, които те така и не извървяха като възрастни, са обрасли в бурени. Също като паметта на българите. Защото нашият народ обича крайностите - силно да люби и мрази. И бързо забравя, когато не може да реши на коя страна да застане. Вина имат и политиките. Защото в политическите си игри те обичат да играят с жертвите на миналото - в очите на едни разстрелът е драма, а за други - необходимо средство за борба с врага.

Минутата мълчание в памет на подвига трябва да обединява. Преклонението към миналото трябва да сближава, а не да разделя. В България сме свикнали да чертаем разделителни линии. Правим го, когато става въпрос за посоката, която трябва да поеме страната, караме се за настоящите си политически,

икономически и понякога глупави други пристрастия. По стар обичай се разделяме и в оценката си за събитията и личностите от миналото. Въпросът е в това, че някой е посегнал на детски животи. Вчера депутатите забравиха политическите противоречия и сведоха глава пред паметта на 6 деца. Поне в минутата мълчание всеки трябва да си даде сметка за жертвите от миналото, които по един или друг начин са довели до настоящето.

Защото, знае се - народ, който не се учи и не помни миналото, е обречен да няма бъдеще.

И така, вечна памет на децата! Не защото са герои, а защото смъртта им може да бъде поука и за нашето, и за идните поколения. Да помним, че свободата взима жертви, но не винаги ги плащаме ние. Да знаем, че от борбата до отмъщението има една къса крачка. И че справедливост не се раздава само с оръжие в ръка. Ако някой ден хората се научат на това, ще можем да разказваме за ястребинчетата с надеждата подобни истории да не бъдат писани никога вече!

Хора, бдете!!!

И никога не забравяйте Ястребино и неговите свидни жертви!

УЧИЛИЩЕТО НА
ШЕСТИТЕ
ЯСПРЕБИЖИЧЕЛЯ
ОЩЕ ОЧАКВА
СВОИТЕ ДЕЦА.....

“...А от своите снимчици мили
право в нас вие поглед сте впили
и усмивката ваша, все съща,
във смеха ни и днес още се върща,
зеленее се вашето цвете...”

НЕ СПАРЕЙТЕ!

КРАСИВИ БЪДЕТЕ!

Донесете цветя!

*...И макар в мрачно време
разстреляни...*

ПЕ ви чакат и днес-оживели

след курумния дъжд.

Наберете букет,

пред портрети с якички

дантелени,

Оставете го,

млади приятели...

**ИЗДАВА КЛУБ „УЧИЛИЩЕН ЖУРНАЛИСТ”
ПО ПРОЕКТ BG051PO001-4.2.05, „Да направим
училището привлекателно за младите хора”
Училище за Себеутвърждаване и Подготовка към
Европейски Хоризонти
(У С П Е Х)
ПРИ ПГТПЛ ГР. ОМУРТАГ**

